

EUIPO
EUROOPAN UNIONIN
TEOLLISOIKEUKSIEN VIRASTO

www.euipo.europa.eu

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUSPIRATISMISTA AIHEUTUVAT RISKIT JA VAHINGOT EUROOPASSA

Tiedotuskampanja 2021

Kesäkuu 2021

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUSPIRATISMISTA AIHEUTUVAT RISKIT JA VAHINGOT EUROOPASSA

Covid-19-pandemia ja siitä seurannut verkko-ostamisen ja digitaalisen sisällön kulutuksen kasvu ovat nostaneet uuteen valoon teollis- ja tekijänoikeuspiratismista aiheutuvat riskit ja vahingot Euroopassa ja asettaneet kuluttajiin kohdistuvat vaarat tarkkaan arviointiin.

Kuluttajien on vaikea erottaa aitoja tavaroita väärennetyistä varsinkin verkossa. Yleisesti ottaen joka kolmas (ja joissakin maissa jopa joka toinen) ja keskimäärin lähes joka kymmenes eurooppalainen (9 %) kertoi, että heidät oli harhaanjoitettu ostamaan väärennöksiä. Vaikeana pidetään myös digitaalisen sisällön laillisten lähteiden erottamista laittomista ⁽¹⁾.

Verkkokaupan kukoistaessa (yli 70 prosenttia eurooppalaisista teki ostoksia verkossa vuonna 2020 Eurostatin mukaan) tuoteväärennöksiin liittyvästä epävarmuudesta on tullut kasvava huolenaihe kuluttajansuojan kannalta.

Euroopan unionin teollisoikeuksien viraston (EUIPO) ja Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) yhteisessä tutkimuksessa arvioitiin, että tuoteväärennökset muodostavat **6,8 prosenttia Euroopan unionin (EU) tuonnista**. Niiden arvo on yhteensä **121 miljardia euroa**, ja ne vaikuttavat kaikilla aloilla kosmetiikasta leluihin, viiniin ja juomiin, elektroniikasta ja vaatteista torjunta-aineisiin ja farmaseuttisiin tuotteisiin.

Väärentäjät toimivat ripeästi globaalissa taloudessa. Ne väärinkäyttävät moderneja logistiikkaratkaisuja ja laillisia kauppaa helpottavia mekanismeja ja menestyvät talouksissa, joissa ei ole vakaita hallinnon standardeja. Todisteet osoittavat, että rikolliset käyttävät edelleen kaikkia saatavilla olevia kuljetustapoja laittomaan kauppaan, mutta takavarikoitujen tavaroiden määrän ja arvon kannalta merkittävimmät takavarikot tehdään edelleen merikonttilähettyksistä. Meriliikenteen konttikuljetukset ovat edelleen tärkein kanava tuoteväärennösten lähettämisessä. Tällaiset tuotteet tulevat pääasiallisesti Itä-Aasiasta ja erityisesti Kiinasta ja Hongkongista, joista on peräisin 80 prosenttia konteista takavarikoitujen tuoteväärennösten kokonaisarvosta koko maailmassa ⁽²⁾.

⁽¹⁾ [Euroopan kansalaiset ja henkinen omaisuus, lokakuu 2020, EUIPO.](#)

⁽²⁾ [Meriliikenteen konttikuljetusten väärinkäyttö \(europa.eu, OECD–EUIPO, helmikuu 2021\).](#)

Merkittäviä riskejä kansalaisille

Tuoteväärennökset ovat vakava riski kansalaisten terveydelle ja turvallisuudelle, sillä ne eivät ole yleensä laatu- ja turvallisuusstandardien mukaisia ja saattavat sisältää vaarallisia valmistusaineita tai ainesosia: EUIPO:n tekemässä kvalitatiivisessa analyysissä osoitettiin ⁽³⁾, että suurimmat riskit liittyvät **vaarallisille kemikaaleille** altistumiseen.

Huoli torjunta-aine- ja kemikaaliväärennösten tuotannosta, käytöstä ja hävittämisestä aiheutuvista ihmisiin ja ympäristöön kohdistuvista vahingoista on saanut täytäntöönpanoviranomaiset koordinoimaan säännöllisiä suuria rajat ylittäviä täytäntöönpanotoimia. Viranomaiset ovat takavarikoineet Silver Axe -operaatioissa ⁽⁴⁾ niiden käynnistämistä lähtien 1 222 tonnia laittomia ja väärennettyjä torjunta-aineita, rikkakasvihävitteitä ja lannoitteita.

Lääkeväärennösten maailmanlaajuisen kaupan arvoksi on arvioitu ⁽⁵⁾ **neljä miljardia euroa**. Maailmanlaajuisessa kaupankäynnissä olevia lääkeväärennöksiä kuljetetaan varsinkin posti- ja kuriiripalveluissa. Covid-19-pandemian aikana tuoteväärennökset ovat aiheuttaneet entistäkin enemmän huolta.

Lääkeväärennökset, kuten antibiootit ja kipuläkkeet, ja muiden lääketieteellisten tuotteiden, kuten henkilönsuojainten ja kasvosuojusten, väärennökset ovat levinneet nopeasti. Ilmiö on herättänyt erityistä huomiota, kun oikeudenloukkaajat käyttävät hyväksi kansalaisten epävarmuutta kehittyvistä hoidoista ja rokotteista ⁽⁶⁾.

⁽³⁾ [EUIPO DANGEROUS COUNTERFEIT STUDY.docx \(europa.eu, kesäkuu 2019\)](#).

⁽⁴⁾ Silver Axe -operaatio aloitettiin vuonna 2012, ja siihen kuuluu nykyään lähes 30 maata eri puolilla maailmaa, [Operation Silver Axe strikes for the fourth time seizing over 550 tonnes of illegal pesticides | Europol \(europa.eu, Europol\)](#).

⁽⁵⁾ [Lääkeväärennösten kauppa \(OECD–EUIPO, maaliskuu 2020\)](#).

⁽⁶⁾ [Europol predictions correct for fake COVID-19 vaccines | Europol \(europa.eu\)](#).

Rikollisjärjestöjen osallisuus

Yhä useammat todisteet ovat osoittaneet, että järjestäytyneet rikollisryhmät osallistuvat teollis- ja tekijänoikeuspiratismiin ja että teollis- ja tekijänoikeusrikosten ja muiden rikosten, esimerkiksi huumausaineiden laittoman kaupan, pakkotyön, kyberrikollisuuden, petosten, asiakirjarikosten ja rahanpesun, välillä on yhteys ⁽⁷⁾. Teollis- ja tekijänoikeusrikoksia pidetään tuottoisana toimintana, jossa sijoituksen tuotto on suuri, rikoksen paljastumisen riski pieni ja rangaistukset melko lieviä (lyhyemmät vankeusrangaistukset, pienemmät sakot) muuhun laittomaan toimintaan verrattuna.

Digitaalinen piratismi merkitsee myös houkuttelevia markkinoita oikeudenloukkaajille. Pelkästään internetpohjaisen television (IPTV) alalla saadaan vuosittain **laittomia tuloja yhden miljardin euron arvosta** tarjoamalla ja kuluttamalla tekijänoikeuksia rikkovaa digitaalista sisältöä EU:ssa ⁽⁸⁾. Tällaiset laittomat palvelut vahingoittavat sisältöjen tuottajia ja laillisia yrityksiä, ja niillä oli vuonna 2019 EU:ssa 13,7 miljoonaa käyttäjää (eli 3,6 prosenttia EU:n väestöstä).

Teollis- ja tekijänoikeuspiratismi sosiaalisessa mediassa

Terveys- ja turvallisuusriskien lisäksi tuotevääreännösten hankkimista ja digitaalisten piraattisisältöjen käyttämistä seuraa usein tietoturvaloukkaukset ja taloudelliset menetykset kuluttajille, jotka käyttävät verkkokauppoja, alustoja ja verkon kauppapaikkoja sekä sosiaalista mediaa.

Tuoreessa analyysissa ⁽⁹⁾ tuli esiin sosiaalisen median hyödyntäminen vääreännösrikoksissa ja piratismissa. EUIPO:n tutkimuksessa tarkasteltiin miljoonia julkisia Facebook-, Twitter-, Instagram- ja Reddit-keskusteluja ja havaittiin, että kolmannes digitaalista sisältöä koskevista keskusteluista (35 %) liittyi mahdollisesti piratismiin ja että elokuvaan ja musiikkiin liittyvä piratismi oli

⁽⁷⁾ [EUROPOL-EUIPO Polycriminality Report 2.docx \(europa.eu\)](#).

⁽⁸⁾ [IPTV Study \(europa.eu\), marraskuu 2019.](#)

⁽⁹⁾ [Monitoring and analysing social media in relation to IP Infringement \(April 2021\)](#)

keskustelluimpia aiheita varsinkin Redditissä ja Twitterissä. Piratismiin liittyvien keskustelujen määrän havaittiin myös kasvaneen merkittävästi pandemian ensimmäisinä kuukausina keväällä 2020. Tutkimuksessa nousi myös esiin, että 11 prosenttia fyysisiin tuotteisiin liittyvistä keskusteluista saattoi myös liittyä väärennöksiin.

Teollis- ja tekijänoikeuspiratismi vahingoittaa laillisia yrityksiä ja varsinkin pk-yrityksiä

Teollis- ja tekijänoikeuspiratismi ei vaikuta pelkästään kuluttajiin, vaan siitä aiheutuu merkittävää vahinkoa myös EU:n taloudelle. Se vaikuttaa taloudellisten toimijoiden oikeutettuihin etuihin EU:ssa ja vääristää toimintaedellytyksiä sisämarkkinoilla. Laillinen talous menettää myyntituloja vuosittain 83 miljardia euroa 11 keskeisellä alalla, jotka ovat erityisen haavoittuvassa asemassa väärennösten kannalta. Lisäksi menetetään veroina ja sosiaaliturvamaksuina saatavia tuloja 15 miljardia euroa. Arvioiden mukaan väärentämistoiminnan takia EU:ssa menetetään vuosittain 670 000 työpaikkaa kyseisillä aloilla.

Teollis- ja tekijänoikeuspiratismi on erityisen vahingollista pienille ja keskisuurille yrityksille (pk-yritykset). EUIPO:n julkaiseman [teollis- ja tekijänoikeuksia käsittelevän pk-yritysten tulostaulun](#) mukaan neljäsosa Euroopan pienistä yrityksistä sanoo kärsineensä teollis- ja tekijänoikeuspiratismista. Teollis- ja tekijänoikeuksia, esimerkiksi tavaramerkkejä tai patenteja, omistavista yrityksistä 33 prosenttia kertoi yleisestä liikevaihdon menetyksestä, 27 prosenttia kertoi vahingoista yrityksen maineelle, ja 15 prosenttia ilmoitti menettäneensä kilpailuasemansa teollis- ja tekijänoikeuspiratismiin takia.

Pandemian aikana yritykset ovat käyttäneet entistä useammin [IPEP-portaalia \(IP Enforcement Portal\)](#), jonka EUIPO perusti helpottamaan oikeudenhaltijoiden ja täytäntöönpanoviranomaisten (tulli- ja poliisiviranomaiset) välistä tietojenvaihtoa. Tämä osoittaa, että yrityksiin on saattanut kohdistua aiempaa enemmän teollis- ja tekijänoikeusrikoksia.

Vastaavasti on vahvistettu, että teollis- ja tekijänoikeuksien omistamisen ja taloudellisen suorituskyvyn välillä on positiivinen yhteys, joka on erityisen vahva pk-yritysten tapauksessa ⁽¹⁰⁾. Teollis- ja tekijänoikeuksien omistajien suorituskyky on parempi kuin niiden, joilla tällaisia oikeuksia ei ole. Yleisesti ottaen työntekijäkohtainen tuotto on keskimäärin 55 prosenttia suurempi teollis- ja tekijänoikeuksien omistajilla kuin yrityksillä, jotka eivät omista teollis- ja tekijänoikeuksia. Tämä yhteys on erityisen selvä pk-yritysten osalta. Teollis- ja tekijänoikeuksia omistavien pk-yritysten (joita on kylläkin alle yhdeksän prosenttia) työntekijäkohtainen tuotto on 68 prosenttia suurempi kuin pk-yrityksillä, jotka eivät omista teollis- ja tekijänoikeuksia (ottaen huomioon muut merkitykselliset tekijät), ja ne maksavat myös korkeampia palkkoja.

Tulevaisuudessa teollis- ja tekijänoikeusintensiiviset toimialat yleisesti ja uuden teknologian alalla innovoivat pk-yritykset erityisesti voivat odottaa olevansa tärkeässä asemassa, kun Euroopan taloutta pyritään nostamaan pois pandemian jälkeisestä kriisistä.

Parempi käsitys tekijänoikeuksia loukkaavista liiketoimintamalleista sekä välikäsien osallistuminen parantavat täytäntöönpanoa

On hyvä ymmärtää paremmin oikeudenloukkaajien rahan ansaitsemiseen käyttämiä liiketoimintamalleja, jotta täytäntöönpanotoimet voitaisiin muokata tarkemmiksi ja tehokkaammiksi. Samalla tulisi ottaa keskeisiä kumppaneita mukaan väärennösten ja piratismien torjuntaan.

Teollis- ja tekijänoikeuspiratismi saa näkyvyyttä verkkoympäristössä, minkä takia verkkotunnukset ovat olennaisessa asemassa useissa teollis- ja tekijänoikeuksia loukkaavissa liiketoimintamalleissa, joista aiheutuu vahinkoa kuluttajille, teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoille ja koko verkkotunnusten ekosysteemille. Verkkotunnuksia on nykyään maailmanlaajuisesti yli 375 miljoonaa, ja nimikaappaukset ("cybersquatting") ovat todellinen ongelma laillisille tavaramerkeille ja kuluttajille. Ne voivat olla erityisen vakava asia pk-yrityksille, joilla ei ole useinkaan resursseja valvoa aktiivisesti verkkonäkyvyyttään havaitakseen nimikaappaukset ja suojatakseen tavaramerkkiensä mainetta.

⁽¹⁰⁾ [Firm level IP-contribution study](#), EPO–EUIPO, helmikuu 2021.

EUIPO:n tuoreessa analyysissä ⁽¹¹⁾, joka kattoi tutkimukseen osallistuviin 20 tuotemerkkiin liittyvät 1 000 verkkotunnusta (samat ja muunnelmat), osoitettiin, että joka toista tunnusta pidettiin epäilyttävänä eli niiltä ohjattiin väärennöksiä myyville verkkosivuille.

EUIPO on analysoinut ⁽¹²⁾ hyviä käytäntöjä, joita rekisterinpitäjät ja rekisterit käyttävät estääkseen verkkotunnusten väärinkäytön teollis- ja tekijänoikeuksia rikkoviin toimiin. Tällaisia käytäntöjä ovat esimerkiksi asianmukaisten ehtojen kehittäminen, välityspalvelujen käytön rajoitukset ja sellaisten järjestelmien kehittäminen, joilla tarkastetaan rekisteröijän henkilöllisyys ja havaitaan verkkotunnuksen kaappaus.

Joissakin rekistereissä on käytössä myös ilmoitus- ja poistamismenettelyjä, joiden kohteena ovat laitonta sisältöä sisältävät verkkotunnukset. Näissä tapauksissa tehdään yhteistyötä julkisten viranomaisten ja lainvalvontaviranomaisten kanssa. Yhteistyötä tehdään myös teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoiden ja toimeenpanoviranomaisten kanssa tietojen jakamiseksi ja verkkotunnusten teollis- ja tekijänoikeuksia rikkovien käyttötapojen rajoittamiseksi.

EUIPO on tutkinut myös sosiaalisen median käyttöä teollis- ja tekijänoikeuksien rikkomisessa, kuten teollis- ja tekijänoikeuksia rikkovan sisällön verkkoisännöinti, suoratoisto tai linkittäminen tai kyseisenlaisen sisällön mainostaminen sosiaalisessa mediassa käyttäen sekä julkisten että suljettujen ryhmien viestintää teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanon valvontaa koskevien toimenpiteiden kiertämiseksi.

Teollis- ja tekijänoikeuspiratismiin puuttumista varten määritetään ehkäiseviä ja korjaavia hyviä käytäntöjä.

Yhteistyö välikäsien kanssa

Perinteiset täytäntöönpanoelimet (poliisi, tullit) ovat tärkeitä teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpanossa, mutta lisäksi on muita toimijoita, jotka muuttuvat jatkuvasti tärkeämmiksi.

⁽¹¹⁾ [Focus on Cybersquatting: Monitoring and Analysis \(May 2021\)](#)

⁽¹²⁾ [2021 Discussion Paper on Domain Names FullR en.pdf \(europa.eu, EUIPO, maaliskuu 2021\)](#).

Tällaisia ovat erityisesti välikädet, joiden laillisia palveluita oikeudenloukkaajat käyttävät väärin ja jotka ovat usein ensimmäinen taho, johon oikeudenhaltijat ottavat yhteyttä rikkomuksen lopettamiseksi.

Verkkokauppapaikat tarjoavat laillisille myyjille useita uusia mahdollisuuksia päästä uusille markkinoille ja tavoittaa kuluttajia. Niitä voidaan kuitenkin käyttää myös väärin väärennösten myymiseen.

Monissa suurissa verkkokauppapaikoissa on jo käytössä oikeudenhaltijoiden tueksi tarkoitettuja ohjelmia, jotta kauppapaikan alustalla tapahtuvasta teollis- ja tekijänoikeuspiratismista voidaan ilmoittaa. Monet oikeudenhaltijat eivät kuitenkaan ehkä tunne käytössä olevia ohjelmia tai eri alustoille annettavien tietojen toistuva toimittaminen kuormittaa oikeudenhaltijoita. Monilla alustoilla ei ole varmuutta tai mahdollisuuksia tarkistaa helposti, ovatko ne tekemisissä teollis- ja tekijänoikeuden laillisen haltijan kanssa alustan saadessa tietoa kauppapaikassaan tapahtuneesta teollis- ja tekijänoikeuspiratismista. EUIPO onkin kehittämässä integroitua suojattua verkkopalvelua, jolla helpotetaan tätä teollis- ja tekijänoikeuksien haltijoiden ja verkkokauppapaikkojen välistä yhteistyötä. Näin voidaan tunnistaa ja poistaa IPEP-portaalin välityksellä tuotevalikoimiin sisältyviä tuotteita, jotka rikkovat teollis- ja tekijänoikeuksia.

Monia teollis- ja tekijänoikeuksien rekisteröintiin, hyödyntämiseen ja täytäntöönpanoon liittyviä näkökohtia on mukautettava tekniikan kehittyessä, verkkokaupan ja virtuaalisten kauppapaikkojen laajentuessa ja uusien liiketoimintamallien muokatessa nopeasti taloudellista ja yhteiskunnallista ympäristöä.

Uusi teknologia sekä teollis- ja tekijänoikeuksien täytäntöönpano

Teknologia tarjoaa monenlaisia ratkaisuja omistusoikeuksien suojeleluun ja laillisten toimitusketjujen puolustamiseen. Tuoteväärennösten torjumiseen liittyvän teknologian markkinat ovat kuitenkin laajat ja monimuotoiset. Teknologia kehittyy nopeasti, ja tiedon saaminen siitä ei ole aina helppoa.

Jotta yritykset voisivat suojautua mahdollisimman hyvin väärennöksiltä erilaisia teknisiä ratkaisuja hyödyntäen, on julkaistu opas väärennöksiä torjuvasta teknologiasta ⁽¹³⁾. Oppaassa esitellään yrityksille tärkeimmät väärennösten torjuntaan liittyvän teknologian tyypit, muun muassa sähköinen tunnistaminen tai seurantalaitteet, tuotteisiin tai pakkauksiin tehtävät merkinnät sekä muut kemialliset, fyysiset, mekaaniset ja digitaaliset välineet. Siinä esitellään kustannustehokkaimmat ja käytännöllisimmät tavat suojata teollis- ja tekijänoikeudet sekä kuvaillaan selkeästi vaatimukset käyttönotolle ja kustannukset. Oppaan pohjalta on tarkoitus kehittää hakuväline, jonka avulla yritykset voivat löytää liiketoiminnalleen parhaat ratkaisut väärennösten torjumiseen.

Lisäksi tutkitaan lohkoketjuteknologian mahdollisuuksia, jotta logistiikkayritykset tai täytäntöönpanoviranomaiset (esimerkiksi tullit tuontituotteiden tapauksessa) voivat tunnistaa aidot (oikeiksi todistetut) tuotteet aidoiksi missä tahansa toimitusketjun vaiheessa. Visiona on sellaisen infrastruktuurin suunnittelu ja muodostaminen, joka on avoin ja yhteentoimiva (eli liitettävissä yrityksissä käytössä oleviin jäljitys- ja seurantaratkaisuihin ja täytäntöönpanotahojen riskianalysijärjestelmiin) ja joka olisi myös yhteydessä [IPEP-portaaliin](#).

Yhteiskuntaan, ympäristöön ja talouteen kohdistuvien vahinkojen lisäksi teollis- ja tekijänoikeuspiratismi voi aiheuttaa myös mainehaittaa ja heikentää innovointia, luovuutta sekä sijoituksia tutkimukseen ja kehitykseen.

Kriisi on haastava ja korostaa selvästi tarvetta löytää kestäviä ratkaisuja, joissa tunnistetaan parhaat käytännöt ja käytetään uutta teknologiaa estämään tuoteväärennöksiä ja digitaalista piraattisisältöä tuottavien, jakelevien ja myyvien rikollisjärjestöjen toimintaa. Tämän uhan torjumiseksi tarvitaan myös tehokkaita tiedotuskampanjoita.

Globaalin yhteistyön vahvistaminen kaikkien – sekä julkisten että yksityisten – sidosryhmien välillä on erittäin tärkeää näissä pyrkimyksissä. Teollis- ja tekijänoikeusrikokset on nostettava jälleen etusijalle Euroopassa osana kansainvälisen rikollisuuden torjumista.

Vastaavasti on jatkettava kansainvälisen tason toimia teollis- ja tekijänoikeuksien suojelun sekä täytäntöönpanon parantamiseksi kolmansissa maissa – erityisesti Kiinassa, Latinalaisessa Amerikassa, Kaakkois-Aasiassa ja Afrikassa – osana yhteistyöohjelmia, joissa EUIPO toimii

⁽¹³⁾ [2021 Anti Counterfeiting Technology Guide en.pdf \(europa.eu, EUIPO, helmikuu 2021\)](#).

täytäntöönpanevana yksikkönä. Näin väärennösasioihin puututaan niiden mahdollisessa alkupisteessä.

TEOLLIS- JA TEKIJÄNOIKEUSPIRATISMISTA AIHEUTUVAT RISKIT JA VAHINGOT EUROOPASSA